

Maandelijks komt een aantal kunstenaars op straat om hun vraag naar een sociaal statuut voor artiesten kracht bij te zetten.

Tijdens de aanloopperiode naar de verkiezingen was er een opbod aan politieke voorstellen over de sociale zekerheid

en het statuut van de artiest. Raf Weverbergh overloopt de meest gehanteerde begrippen en de meest bediscussieerde wettelijke bepalingen en nieuwe voorstellen die de theatermaker aangaan.

Het 'sociaal statuut' van 'de' artiest

Het 'sociaal statuut van de artiest' heeft de jongste tijd veel inkt doen vloeien: er worden plannen opgesteld, eisen geformuleerd, nieuwe decreten onder de loep genomen, wetsvoorstellen bekritiseerd en onderzoeken gedaan. Maar wie de zaken probeert te volgen in de krant zal het behoorlijk lastig hebben om zich een exact beeld te vormen van wat er aan de hand is, omdat het wettelijk kader waarin de artiest gevangen zit niet helemaal duidelijk is, maar ook door retorische problemen.

Een uitspraak als 'Het sociaal statuut van de artiest lijkt nergens op' suggereert dat er zoiets bestaat als een aparte categorie in de wetgeving, met op maat gesneden regelgeving over de arbeidsrechtelijke, de fiscale en de socialezekerheidspositie van de artiest. Die bestaat dus niet. Moet dat statuut er komen? Is het wel opportuun? Er zijn nog beroepen met statutaire problemen, waarom dan voorrang geven aan artiesten? Daartegenover staat dat voetballers wel al een statuut hebben. Een statuut voor kunstenaars zal trouwens niet eenvoudig te ontwerpen zijn, onder andere door het simpele gegeven dat beeldende kunstenaars, acteurs, dansers en muzikanten elk verschillende noden hebben. Wie een sociaal statuut van 'de artiest' probeert uit te werken, schopt ongetwijfeld tegen de schenen van één of meerdere van die subgroepen. Zelfs wie voor acteurs en dansers – twee categorieën die betrekkelijk dicht bij elkaar aanleunen (hoewel...) – een omvattend statuut wil ontwerpen, mag zich verwachten aan politieke tegenwind. De vraag of het niet beter is om kleine aanpassingen te doen binnen het bestaande wettelijke kader, is in dat opzicht pertinent, want aan de sociale zekerheid sleutelen heeft onvermijdelijk een prijskaartje. Een poging om enkele zaken op een rijtje te krijgen.¹

Geschiedenis

Dat een 'sociaal statuut van de podiumkunstenaar' niet bestaat, is niet verwonderlijk, want in het sociaal recht worden maar vier stelsels of 'sociale statuten' met een uitgewerkte regeling onderscheiden: voor werknemers, zelfstandigen, overheids personeel en een residuaire groep.² Kwantitatief het belangrijkste is het stelsel voor werknemers. De socialezekerheidspositie die iemand inneemt, wordt bepaald door zijn arbeidsrechtelijke positie: wie werknemer is, valt in het socialezekerheidsstelsel voor werknemers. Idem voor zelfstandigen en overheids personeel. De band tussen arbeidsrechtelijke positie en socialezekerheidspositie is dus absoluut. Behalve, soms, bij de podiumartiest. Soms, want voor artiesten geldt hetzelfde als voor andere categorieën: wanneer zij worden aangenomen met een arbeidscontract, ressorteren zij evengoed onder het socialezekerheidsstelsel voor werknemers. Maar voor de zeer ruim opgevatte categorie 'schouwspelartiesten' bestaat er ook nog een uitzonderingsregel.

In de wet van 27 juni 1969³ krijgt de koning de bevoegdheid om diezelfde wet 'betreffende de maatschappelijke zekerheid van arbeiders' uit te breiden. Hij mag, luidens artikel 2, §1, 1, de wet van toepassing verklaren op personen die niet met een arbeidsovereenkomst werken en die dus géén werknemer zijn. Die personen, die in casu zelfstandigen zijn, kunnen dan genieten van dezelfde sociale bescherming als de werknemers, een bescherming die veel verder strekt dan die van zelfstandigen. De koning heeft van deze uitbreidingsmogelijkheid gebruik gemaakt, onder andere voor de 'schouwspelartiesten', in een Koninklijk Besluit van 28 november 1969 (art. 3, 2°).

De schouwspelartiest kan van dan af ge-

nieten van dezelfde ruime sociale bescherming als een werknemer. Op het eerste gezicht lijken daarmee veel problemen van de baan, maar in plaats van een oplossing, zagen gigantische misverstanden het levenslicht. We signaleren de drie grootste problemen.

a) Ten eerste is er de vreemde kronkel die ontstaat in de wetgeving: de arbeidsrechtelijke positie wordt afgesneden van de socialezekerheidspositie. De absolute band tussen arbeidsrecht en sociale zekerheid wordt dus 'doorgeknipt', hetgeen de zaken er administratief gezien niet gemakkelijker op maakt. Een schouwspelartiest kan immers geëngageerd worden als zelfstandige, maar voor de sociale zekerheid wordt hij beschouwd als werknemer. Theoretische spitstechnologie, maar nauwelijks bruikbaar. Ter vergelijking: ook Frankrijk sleutelde in het jaar '69 aan de sociaalrechtelijke positie van de artiest. De Franse overheid opteerde echter voor een elegantere oplossing. Zij besliste dat elk contract dat met een schouwspelartiest gesloten wordt, voor de wet vermoed wordt een arbeidscontract te zijn. In Frankrijk bleef de band tussen socialezekerheidspositie en arbeidsrecht dus wél intact.

b) Los daarvan, is artikel 3, 2° niet bepaald een parel van een tekst. Wanneer de koning de toepassing van de wet uitbreidt naar niet-werknemers, moet hij ook een (pseudo-)werkgever aanduiden, zo bepaalt de wet. Artikel 3, 2° van het KB vermeldt als werkgevers 'de personen die deze (schouwspelartiesten) aanwerven'. Maar wie werft een schouwspelartiest aan? Het gezelschap of de organisatie waar het gezelschap op bezoek komt? Bepalen wie die pseudo-werkgever is, wordt daardoor een soort van vogelpik. Dat de identiteit van de pseudo-werkgever nochtans van enorm belang is, blijkt uit diens verplichting om op te draaien voor